

Kunnanhallitus	§ 232	17.10.2016
Kunnanvaltuusto	§ 92	31.10.2016

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi

418/03/2016

Kunnanhallitus 17.10.2016 § 232

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö pyytävät 31.8.2016 päivätyllä kirjeellään lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi. Lausunnot pyydetään antamaan 9.11.2016 mennessä. Lausuntopyyntöön tulee vastata sähköisellä kyselyllä.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman sekä hallituksen 20.10.2015, 7.11.2015 ja 5.4.2016 tekemien linjausten mukaan Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja maakuntauudistus. Suomeen perustetaan 18 maakuntaa, joilla on omat vaalit ja valtuustot. Vuoden 2019 alusta alkaen maakunnat järjestävät kaikki alueensa sosiaali- ja terveyspalvelut eli maakunnilla on vastuu siitä, että väestö saa lain mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Maakunnille kootaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös muita tehtäviä: työ- ja elinkeinopalvelut sekä aluekehittäminen, ympäristöterveydenhuolto, liikennejärjestelmäsuunnittelu, maaseudun kehittäminen ja pelastustoimi. Valtio rahoittaa maakuntien toiminnan eli jatkossa kunnilla ei ole enää vastuuta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä tai rahoituksesta.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esityksellä on tarkoitus muun muassa perustaa uudet maakunnat sekä säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta, siirtää järjestämisvastuu sosiaali- ja terveyspalveluista kunnilta maakunnille, säätää maakuntien saamasta rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudistuksen voimaannaposta, henkilöstön asemasta sekä omaisuusjärjestelyistä. Lisäksi tarkoitus on kuntiin jäljelle jäävien peruspalvelujen osalta säätää uusi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä. Muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirrosta maakunnille sekä rahoituksesta valmistellaan erillinen hallituksen esitys.

Lausunto on valmisteltu Keski-Uudenmaan sote-hankkeen kuntien kuntajohtajien, sosiaali- ja terveysjohtajien, henkilöstö-, talous-, hallinto- sekä infrastruktuuri- ja ICT-asiantuntijoiden yhteistyönä. Kuumun osuus muuhun kuin sote-asioihin?

Valmistelija: perusturvajohtaja Eija Rintala

Kunnanjohtajan päätösesitys:

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto päättää antaa liitteenä olevan lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle sekä valtiovarainministeriölle.

Käsittely:

Perusturvajohtaja Eija Rintala esitteli asiaa kokouksessa.

Kunnanhallitus	§ 232	17.10.2016
Kunnanvaltuusto	§ 92	31.10.2016

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Liite 1. Lausuntopyyntö
Liite 2. Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle sekä
valtiovarainministeriölle

Oheismateriaali: Hallituksen esityksen korjatut lakiluonnokset 1.9.2016
(luettelo korjauksista kansilehdellä). Oheismateriaali löytyy osoitteesta
<http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>).

Kunnanvaltuusto 31.10.2016 § 92

Esitys: Kunnanvaltuusto antaa liitteen mukaisen lausunnon asiassa sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle.

Kunnanvaltuusto päättää, että omalta osaltaan se on valmis jatkamaan Keski-Uudenmaan sotehankkeessa vuoden 2017 loppuun.

Käsittely: Käsittelyn kuluessa Asko Eerola esitti seuraavaa lisäystä lausuntoon, kohtaan 44: "Mäntsälän kunta pitää tärkeänä, että organisaatorakenteista riippumatta toimiva yhteistyö erikoissairaanhoidossa HYKS:n ja Hyvinkään sairaalan kesken säilytetään ja sitä kehitetään edelleen." Marja-Leena Mäkipää kannatti tehtyä esitystä.

Puheenjohtaja kysyi voidaanko lisäys hyväksyä yksimielisesti ja valtuusto hyväksyi lisäyksen.

Päätös: Hyväksyttiin esitys, lisättynä Eerolan esittämällä täydennyksellä.

- Merkittiin, että Matti Virtanen saapui kokoukseen tämän pykälän aikana klo 17.42.
- Merkittiin, että Cai Christ saapui kokoukseen klo 18.00 tämän pykälän aikana.

Liite 1. Lausuntopyyntö
Liite 2. Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle sekä
valtiovarainministeriölle

Pöytäkirjanotteen oikeaksi todistaa
Mäntsälä 11.11.2016

Esa Siikaluoma
pöytäkirjanpitäjä

Jakelu Kirjaamo / STM

Lausuntopyyntökysely

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Mäntsälän kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Eija Rintala, perusturvajohtaja

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Esko Kairesalo, kunnanjohtaja

esko.karesalo@mantsala.fi

Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä

17.10.2016 kunnanhallitus

31.10.2016 kunnanvaltuusto

Toimielimen nimi

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomainen

järjestö

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointitietoja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointitietoja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on ratkaisevassa asemassa terveyden ja hyvinvointitietojen kaventamisessa. Kaikki hoito- ja palveluketjut ja toimintamallit tulisi rakentaa toimiviksi ja yhtenäisiksi vähintään tulevan maakunnan alueella. Tämän jälkeen tulisi vasta järjestää valinnanvapaus kansalaisille. Valinnanvapauden toteutusmalli tulee olemaan ratkaisevassa asemassa siihen, saavutetaanko tavoitteet. Tulee myös selvittää, missä palveluissa valinnanvapautta tulisi soveltaa mahdollisesti asteittain.

Uudistuksen eteneminen on tarpeen tehdä asteittain, jotta muutos hallitaan.

Palveluiden järjestäjien koon kasvattaminen vahvistaa järjestämisvastuullisen edellytyksiä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen ja palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen.

Vastuunjako maakunnan ja kuntien kesken ja niille osoitetut terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävät ja tehtäväjako jäävät epäselviksi. Käytännön toimeenpanon onnistuminen on avainasemassa hyvinvointi- ja terveyseroja kavennettaessa.

Järjestelmään sisällytetyt ohjauksen elementit ja taloudelliset kannusteet nostavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen merkityksen esille. Kunnan ja maakunnan välinen yhteistyö tulee sopimuksella vahvistaa. Moniportainen ja monitoimijainen järjestelmä sisältää riskin, että terveys- ja hyvinvointierojen vastuutaho hämärtyy, ellei siitä ole sovittu.

Tutkimustieto kertoo väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Myöhemmin arvioitavaksi jää, onko sote-uudistuksella vaikutusta terveys- ja hyvinvointieroihin. Kunnalle osoitettu paikallinen vastuu terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä on perusteltu, mutta mitä se on ja miten se käytännössä toteutetaan, jää epäselväksi.

Valtakunnan tasolla järjestäjätahojen suuruus vahvistaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta. Myös palveluita koskevien laatutekijöiden ja saatavuustietojen julkisuus ovat palveluiden yhdenvertaista saatavuutta tukevia elementtejä. Valinnanvapauden vaikutus palveluiden saatavuuteen jää avoimeksi. Epäselväksi jää myös, mikä vaikutus yhdenvertaiseen saatavuuteen on sillä, että osaan maata ei palveluntuottajia riitä valittavaksi asti. Mikäli tarkoitus on kehittää järjestelmää nykyistä mallia ketterämmäksi, tulisi varmistaa reunaehdot ja lähipalveluiden saatavuudelle (sijainnille) ainakin siirtymäajan.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Esityksen taloudellisten muutosvaikutusten suunnasta ei ole varmuutta. Esityksissä kuvattu järjestelmä vaikuttaa osin raskaalta ja byrokraattiselta, mikä on riski kustannusten hillinnän kannalta. Muutos aiheuttaa valtavan määrän muutuskustannuksia. Ratkaisematta on mm., mikä on tietojärjestelmiin liittyvä ratkaisu ja onnistutaanko siinä sisällöllisesti ja aikataulullisesti niin, että se tukee koko uudistuksen tavoitteita. Myös muiden tukipalveluiden muutosten talousvaikutukset ovat vielä hahmottumatta. Taloudelliset tavoitteet tulee arvioida ja tavoitella niitä kokonaisuutena sekä maakunnan että kunnan näkökulmasta. Kattavat laskelmat uuden kunnan talouden kestävydestä puuttuvat uudistuksesta. Ratkaisevaa on, millaiseksi maakunnan keinot ja kyky ohjata palvelurakennetta muodostuvat ja miten valinnanvapaus toteutetaan.

Kaikki hoito- ja palveluketjut ja toimintamallit tulisi rakentaa toimiviksi ja yhtenäisiksi vähintään tulevan maakunnan alueella. Tämän jälkeen tulisi vasta järjestää valinnanvapaus

kansalaisille. Eteneminen on tarpeen tehdä asteittain, jotta muutos hallitaan. Muutoin riskinä on, että valinnanvapausperiaatteen toteuttaminen on ristiriidassa palvelukokonaisuuksien hallinnan kanssa kustannusten rajoittamisen näkökulmasta. Valinnanvapauden toteuttamisen tulee mahdollistaa se, että myös ne kansalaiset, joiden voimavarat eivät ole riittävät oman valinnanvapautensa käyttämiseen, saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut riittävän varhaisessa vaiheessa.

Aito integraatio ja sen myötä taloudelliset tavoitteet eivät Uudenmaan maakunnan osalta toteudu, mikäli palvelutuoanto tapahtuu koko Uudenmaan kattavalla palvelutuotantomallilla, koska se maakuntana on poikkeavan suuri tuottajarooliin. Keski-Uudenmaan ehdotus on, että Uudenmaan maakunta jakautuu neljään tuotantoalueeseen, jotka ovat pääkaupunkiseutu, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa. Tämä rakenne varmistaa hallittavan kokoiset sote-palvelujen tuotantoalueet Uudenmaan maakunnassa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?
(Avotila)

Demokratia ei toteudu maakuntatasolla, kuntatasolla tai yksittäisen kuntalaisen tasolla. Maakunnan päätöksenteossa tulee kiinnittää huomiota alueelliseen tasapuolisuuteen huomioiden sekä maantieteellisesti sekä asukasmääriltään erikokoiset maakunnat. Kuntien rooli on tärkeä tasapainottamassa uudistuksen aiheuttamaa päätöksenteon etäännyttämistä ja kuntien asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kaventamista oman alueensa palveluissa. Uusia käyttäjädemokratian ja alueellisen vaikuttamisen muotoja tulee kehittää. Kuntalaiset tulee ottaa mukaan suunnitteluun jo väliaikaisen valmistelutoimielimen tekemässä valmistelussa. Edustuksellisen demokratian lisäksi tarvitaan suoria vaikuttamismahdollisuuksia, kuten käyttäjädemokratiaa.

Uudenmaan maakunnan osalta palvelutuotannon tulee jakautua neljään alueeseen, jotka ovat pääkaupunkiseutu, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa. Tämä rakenne varmistaa hallittavan kokoiset sote-palvelujen tuotantoalueet Uudenmaan maakunnassa. Uudenmaan maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä. Järjestämisen tulee jakautua Uudenmaan maakunnan tehtävänä niin, että se vastaisi edellä mainittua tuotantoaluejakoa. Näin ollen Uudenmaan maakunnassa tulee olla myös neljä vaalipiiriä demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila) x**

Ehdotettu sääntely palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi eri tason yhtiöittämisvelvoitteineen tulee asettamaan erittäin suuria vaatimuksia maakuntakonsernin ohjaukselle ja johtamiselle. Esitysluonnoksessa on paikoitellen epäselvää, milloin ja miltä osin sääntely koskee vain järjestämisvastuullista maakuntaa, milloin myös maakunnan palvelulaitosta tai mahdollisesti koko maakuntakonsernia. Eri toimijoiden välisiä suhteita tulee terävöittää ja tarkentaa. Talouteen liittyvät säädökset, kuten asiakasmaksujen yhdenmukaisuudesta tai maakuntien välisistä korvauksista ovat vielä kesken-eräisiä.

Kunnilla tulee olla mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden tuottamiseen omistamissaan yhtiöissä. Maakunnan ja kuntien välillä tulee olla lakiin kirjattu mahdollisuus sopia yhteistyöstä ja tehtävien hoitamisesta.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila) X**

Terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa jää kunnan ja toisaalta myös maakunnan vastuulle. Työnjakoa näiden toimijoiden välillä on tarpeen selkiyttää päällekkäisyyksien poistamiseksi. Myös muiden tehtävien kuin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta (esimerkiksi joukkoliikennettä koskevat) tehtävät ja työnjako on selkiytettävä suhteessa kunnille jääviin tehtäviin, myös resursien siirtymisen näkökulmasta. Turvallisuuden edistämisen tehtävät tulee myös liittää maakunnan tehtäviin.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila) X**

Esityksessä on huomioitu alueelliset vaikuttamismahdollisuudet vain nimettyjen vaikuttamistoimielinten osalta. Maakunnallisessa päätöksenteossa tulee kuulla myös kuntien näkemykset alueellisissa asioissa.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)

d. **ei (avotila) X**

Esityksen seurauksena toimijoita, kerroksia ja rajapintoja ja erilaisia valtuuksia ja rajoituksia syntyy niin paljon, että kokonaisuuksien hallinta käy mahdottomaksi ja uudistuksen alkuperäinen täydellisen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation tavoite hukkuu.

Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun säännökset maakunnan palvelulaitoksesta tulee poistaa. Maakunnan yhteyteen perustettava erillinen ja kokonaan uusi oikeushenkilö ja palvelujen erottaminen tämän erillisen oikeushenkilön vastuulle saa aikaan raja-aidan, joka luo esteitä toiminnan johtamiselle, maakunnan toiminnan ja talouden kokonaisuuden hallinnalle. Palveluiden aito integraatio vaikeutuu merkittävästi, mikäli viranomaispäätökset, joita tehdään pääosin sosiaalipalveluissa, ja muu sote-palvelutuotanto eriytyvät. Kysymys on tilaajan ja tuottajan erottamisesta, joka kunnissa saatujen kokemusten mukaan aiheuttaa epäselvyyttä johtamis- ja vastuusuhteissa ja lopulta myös kustannusten nousua. Järjestämistä vastuun ja operatiivisen johtamisen erottaminen voi aiheuttaa toisaalta hallinnon päällekkäisyyttä ja toisaalta asiantuntemuksen painottumista operatiiviselle puolelle. Mikäli palvelulaitokset kuitenkin toteutuvat, maakunnan tulee kyetä ohjaamaan ja kontrolloimaan kokonaisuutta niin, että nämä ongelmat vältetään.

Tukipalveluita koskevissa säädöksissä on riski, että valtakunnalliset tukipalvelut ovat liian suuria kokonaisuuksia toimiakseen riittävän joustavasti ja tehokkaasti. Maakunnilla tulisi olla mahdollisuus organisoida tukipalvelut yhteistyössä kuntien ja muiden tuottajien kanssa. Esimerkiksi toimivat ICT-ratkaisut, erityisesti yhteiset potilas- ja asiakastietojärjestelmät, ovat välttämättömiä tiedolla johtamisen välineitä. Kaikilla sote-palveluiden tuottajilla tulee olla ne käytettävissä ja myös velvoite käyttää niitä.

Ratkaisevaa on, millaiseksi maakunnan keinot ja kyky ohjata palvelurakennetta muodostuvat ja miten valinnanvapaus toteutetaan.

e. ei kantaa (avotila)

8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- f. **ei pääosin (avotila) X**

Talouden ohjauksen mallia ei ole kuvattu riittävän tarkasti, jotta siihen voisi ottaa lopullisesti kantaa. Esimerkiksi asiakasmaksutuottojen ylitys jäänee maakunnan hyväksi, mutta korvataanko jotenkin kyseessä olevien tuottojen alitus esim. väestön keskimääräistä heikomman maksukyvyn takia. Lisäksi rahoituksen pohjana olevat tarvekriteerit ja niiden vaikutus pitäisi kuvata tarkemmin.

- c. ei (avotila)
- d. ei kantaa (avotila)

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Lakiesityksessä tuleva toimintamalli ja sen talouden ohjaus ovat osittain heikosti kuvattuja ja esitys on osin epäselvä ja sekava.

Maakunnan palvelulaitoksen hallituksen osalta tulisi säätää myös hallituksen toimikaudesta (§54).

Maakunnan johtajan johtajasopimus tulee tehdä ja siitä tulisi olla laissa maininta ennen virkamääräyksen antamista, jolloin kaikki virka/palvelusuhteen ehdot ovat tiedossa, määräys ei ota kantaa tähän (§ 40).

Palvelukeskuksiin sovellettavien lakien luettelo on vajaa – siitä puuttuu mm. uusi työsuojelulaki, laki viranhaltijoista sekä yhteistoimintalaki. Samoin Kt- ja eläkelaki puuttuvat. Luettelon tulisi joko kattaa kaikki pykälään liittyvät keskeiset lait tai muotoilla uudestaan tai jättää pykälä kokonaan pois (§ 135).

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila) X**

Säännös tarkoituksenmukainen, mutta voi aiheuttaa ristiriitaista tulkintaa. Tekstimuoto mahdollistaa myös tilanteen, jossa alue-erot mahdollistavat erot palveluiden saatavuudessa ja laadussa. Esityksen mukainen laadultaan, sisällöltään ja laajuudeltaan asiakkaiden tarvetta vastaavien palveluiden toteuttaminen edellyttää, että maakunnalla on riittävät taloudelliset toimintaedellytykset. Tarkennusta tarvitaan siihen, mitä tarkoitetaan palvelujen tuottamisella lähellä asiakkaita, erityisesti alueilla joilla palvelujen tarjontaa on vähemmän.

- g. ei pääosin (avotila)
- c. ei (avotila)
- d. ei kantaa (avotila)

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

- a. kyllä (avotila) X
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila) X**

Sitovuus ei ole perusteltua siltä osin kuin valtiolle on annettu toimivaltaa päättää maakuntien yhteistyösopimuksesta lakiluonnoksen 18 §:n mukaisesti. Valtioneuvoston ja ministeriön laajat, avoimet ja tulkinnanvaraiset toimivaltuudet ohjata maakuntien operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa eivät ole hyväksyttävää maakunnan itsehallinnon toteutumisen kannalta.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila) X
- c. **ei pääosin (avotila)X**

Asiakaslähtöinen integraatio ei toteudu lakiesityksessä. Uudistuksen kokonaisuuteen liittyvät valinnanvapaus, monituotajamalli ja yhtiöittämisvelvoite vaarantavat integraation toteutumisen ja edellyttävät maakunnalta sellaista järjestämisaamasta, josta ei ole missään aiempaa kokemusta.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- a. kyllä (avotila) X
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- f. **ei (avotila) X**

Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulisi kohdistua ainoastaan strategiaan tavoitteisiin sekä maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta strategisesti merkittäviin kohteisiin. Valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle asetettavat sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset tavoitteet sekä ministeriön ja maakuntien neuvottelumenettely ovat riittäviä ohjausvälineitä. Valtiolla ei tule olla interventio-oikeutta maakuntien operatiiviseen toimintaan.

- d. ei kantaa (avotila)

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)X
- c. ei pääosin (avotila)
- g. **ei (avotila) X**

Järjestämistehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista sekä maakunnan palvelulaitosta koskeva sääntely kaventaisi maakuntien mahdollisuutta päättää palvelutuotannon tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta organisoitavasta maakunnan erityispiirteet huomioiden. Järjestely synnyttäisi tarpee-

tonta päällekkäistä hallintoa ja hallintokustannuksia sekä heikentäisi maakunnan ja tätä kautta koko kansallisen ohjausjärjestelmän kykyä palvelutuotannon ohjaukseen. Useat kunnat ovat kokeilleet tilaajatehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista omassa toiminnassaan, mutta järjestelyistä on viime aikoina luovuttu niistä saatujen huonojen kokemusten vuoksi. Erottamisella ei myöskään ole saavutettu tavoiteltuja kustannussäästöjä.

d. ei kantaa (avotila)

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

a. kyllä (avotila)

b. kyllä pääosin (avotila)

c. **ei pääosin (avotila) X** Valinnanvapautta koskeva lainsäädännön, ja sen myötä laajan valinnanvapauden määritelmän puuttuminen lausuntoa annettaessa estää arvioimasta laajan valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden yhtiöittämisen tarkoituksenmukaisuutta. Joka tapauksessa mahdollinen yhtiöittämisen edellyttää järjestäjän taholta vahvaa ohjaus- ja seurantamekanismia erityisesti Uudenmaan maakunnan alueella, jossa yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutarjontaa on runsaasti. Toiminnan turvaamiseksi myös kunnilla tulee olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina, mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen lopulta päädytään.

Mikäli päädytään siihen, että järjestämisen ja tuottamisen eriyttäminen tapahtuu, järjestämisen tulee jakautua Uudenmaan maakunnan tehtävänä niin, että se vastaisi tuotantoaluejakoa pääkaupunkiseutuun, Keski-Uusimaahan, Itä-Uusimaahan ja Länsi-Uusimaahan. Maakunnan palvelulaitoksen ja sen tytäryhteisöiden on tarkoitus esityksen mukaan muodostaa palvelulaitoskonserni. Palvelulaitoskonsernin ja palvelulaitoksen sote-yhtiöiden on tarkoituksenmukaista muodostaa toiminnallinen kokonaisuus, jossa palveluntuottajat toimivat integroidusti, mikäli päädytään siihen että palvelulaitosmalli toteutuu. Uudenmaan maakunnan kohdalla tulee Keski-Uudenmaan alueella suunniteltu toiminnallinen kokonaisuus toteuttaa joka tapauksessa niin, että alueella kehitetty tuotantomalli toteutetaan mahdollisimman laajalti samalla, kun laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut yhtiöitetään jatkossa selviävällä tavalla mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen päädytään. Kuntien tulee voida lausua ratkaisun tarkoituksenmukaisuudesta uudelleen kun valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö tulee lausuntokierrokselle.

h. ei (avotila)

d. ei kantaa (avotila)

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Valinnanvapautta koskeva lainsäädännön, ja sen myötä laajan valinnanvapauden määritelmän puuttuminen lausuntoa annettaessa estää arvioimasta laajan valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden yhtiöittämisen tarkoituksenmukaisuutta. Mikäli palvelulaitosmalli

toteutuu, palvelulaitoskonsernin ja palvelulaitoksen sote-yhtiöiden on muodostettava toiminnallinen kokonaisuus, jossa palveluntuottajat toimivat integroidusti. Uudenmaan maakunnan palvelutuotannon tulee jakautua neljään alueeseen, jotka ovat pääkaupunkiseutu, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa, koska Uudenmaan maakunta on poikkeavan suuri palveluntuottajana. Tämä rakenne varmistaa hallittavan kokoiset sote-palvelujen tuotantoalueet Uudenmaan maakunnassa. Mikäli Uudenmaan maakunta vastaa esityksen mukaan palveluiden järjestämisestä, järjestämisen tulee jakautua niin, että se vastaisi edellä mainittua tuotantoaluejakoa.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

17. *Kysymys vain kunnille:* Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

- a. **kyllä (avotila) X**
- b. ei (avotila)
- c. ei kantaa (avotila)

18. *Kysymys vain kunnille:* Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen **ei**, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosi-aali- ja terveystieteiden osastolle*)

Avotila

19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)X
- b. ei pääosin (avotila) X**

Väliaikaisen toimielimen asemaa ja päätöksentekoa tulee selkeyttää ja toimintaan on varattava riittävä rahoitus. Kunnille selvitystyöstä aiheutuvat kustannukset on korvattava. Uudenmaan maakunnassa valmistelutoimielimessä on oltava edustettuina riittävä (hallinnollisoperatiivinen) alueittainen asiantuntemus huomioimaan maakunnan eri osien erityispiirteet valmistelussa. Uudenmaan valmisteluelimessä ja sen työryhmissä tulee olla Keski-Uudenmaan edustus. Väliaikaishallinnon päätöksenteossa tulee kuulla kuntia ja valmistelussa tulee ottaa huomioon Keski-Uudellamaalla alueellisesti jo tehty kehittämistyö.

Valmistelutoimielimen tulee valmistella yhteneväiset aikataulut ja toimintamallit liikkeenluovutuksen toteutukseen. Aikataulussa tulee ottaa huomioon kuntien ja kaupunkien henkilöstömäärän erot.

Väliaikaishallinnosta kunnille aiheutuvista kustannuksista tulee olla tietoa riittävän ajoissa kuntien talouden budjetointi- ja ennustetarkoituksia varten

- d.ei (avotila)
- e.ei kantaa (avotila)

20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila) X**

Kaikkiaan yli 220 000 palkansaajan siirto kunta- ja valtiosektorilta maakuntiin tulee tehdä yhteneväisin perustein – oli kyse sitten sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen kuten myös esim. maakuntien liittojen siirtävästä henkilökunnasta.

Säädöksessä esitetty liikkeenluovutusperiaatteen voimassaoloaika vuoden 2020 loppuun on tarkoituksenmukainen edellyttäen, että siirtymisen periaatteet on määritelty vuoden 2018 aikana.

Sille osalle henkilöstöstä, joka tekee siirtymishetkellä vähintään 50 % sosiaali- ja terveydenhuollon tukipalvelutehtäviä, liikkeenluovutuksen siirtymähetki tulee määritellä tarkemmin - on epäselvää onko siirtymähetki 31.12.2018 vai 1.1.2019. Tulisi tutkia myös sitä, voisiko tarkastelu-aika olla jokin ajanjakso. Jää epäselväksi koskeeko säädös vain sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen tukitehtäviä.

Työtehtävien tarkastelu työtehtävien prosentuaalisen osuuden mukaan henkilöittäin liikkeenluovutuksen perusteena on liian suoraviivainen ja johtaa mahdollisesti jopa välittömiin yt-neuvotteluihin sekä kuntiin jäävään että maakuntiin siirtyvän henkilöstön osalta.

Säädöksessä tulisi ilmaista selkeämmin, että henkilöstön siirtovaikutus ulottuu myös kuntiin jäävien muiden palveluiden järjestämiseen. Kunnat tulisi velvoittaa tarkistamaan myös jäljellä jäävän kunnan henkilöstörakenne- ja osaaminen, jotta ei tuoteta sekundäärisesti ennen aikaista eläköitymistä tai vahvisteta työttömyysuhkaa esim. vanhuuseläkeiän lähellä olevien tai matalasti koulutettujen osalta. Valinnanvapauden vaikutus henkilöstön siirtymiseen on vielä osittain avoin, koska valinnanvapauskysymys on vielä auki.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)

- c. **ei pääosin (avotila) X**
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen **ei** tai **ei pääosin**, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?
(avotila)

Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Kuntien näkökulmasta toimitilojen ja kiinteistöjen pääomavuokrien tulee pohjautua rakennusten reaali-arvoihin ja pääomavuokran tarkistusta varten rakennusten reaaliarvot (tekninen ja jälleenhankinta-arvot) tulee määritellä vuonna 2018. Esitystä tulee tältä osin tarkentaa (§ 23). Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti. Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä (3 + 1 vuotta) pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin.

Kunnan omistamia, sellaisten osakeyhtiöiden osakkeita, joiden tosiasiallinen päätoimiala on sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottaminen, jotka ovat kirjanpitolain kunnan tytäryhteisöjä, omistusyhteisyriityksiä tai osakkuusyriityksiä ja joiden kanssa kunnalla on 1 päivänä tammikuuta 2019 voimassa oleva sopimus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamisesta, ei tule siirtää vastikkeetta maakunnalle. Kiinteistöjen käyttötarpeeseen liittyvien riskien jakaminen tasaisemmin tulisi toteuttaa mahdollistamalla kuntien ja maakuntien yhteisesti omistamien toimitilayhtiöiden perustaminen, tai kaikkien sote-kiinteistöjen siirtäminen maakunnalle käypään arvoon.

Kuntien ja kuntayhtymien omistamien kiinteistöjen järjestelyitä ja yhtiöittämiä tulee kohdella uudistuksessa varainsiirtoverotuksessa samalla tavoin. Voimaanpanolakiin tulee sisällyttää kuntien kiinteistöomaisuuden osalta vastaavat varainsiirtoverovapautta koskevat säännökset, joilla varmistetaan, ettei kunnille tai niiden yhtiöille synny varainsiirtoveroseuraamuksia siirrettäessä maakunnalle tai niiden yhtiöille vuokrattavia kiinteistöjä velkoineen kunnallisiin yhtiöihin. Muussa tapauksessa syntyvät varainsiirtoverokustannukset olisi huomioitava määriteltäessä kiinteistöjen vuokria.

Kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevan irtaimen omaisuuden siirtyminen maakunnalle tulee tapahtua käypään arvoon.

23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätekö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila) X**

Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvatus kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kaikkien kuntien tuloveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi tasasuuruiseksi 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019. Tämä tuloveroprosentin alennus on mitoitettu kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien valtakunnallisten kustannusten perusteella. Kunnat eivät ehdotuksen mukaan saisi vuonna 2019 päättää tuleveroprosentin nostamisesta, vaikka tarve tähän perustuisi muihin syihin kuin maakuntaudistukseen. Uudenmaan erityispiirteitä ovat mm. voimakas väestönkasvu ja maahanmuutto. Uudellamaalla olevat kunnat voivat myös joutua rahoittamaan muualla olevien kuntien palveluja. Näillä seikoilla on vaikutusta tuloveroprosenttiin.

Kuntien veroprosentit alueella poikkeavat voimakkaasti toisistaan jo lähtötilanteessa ja kehyskuntien nopeahko väestönkasvu saattaa heijastua palvelutarpeen kasvuna/kasvavina menoina. Ei ole relevanttia käyttää samaa tuottavuustavoitetta jäljelle jäävän kunnan toiminnoille ja uudelle maakunnalle, koska maakunnan ja kunnan tehtävät ja palvelutarpeet ym. poikkeavat olennaisesti toisistaan.

Esityksestä aiheutuu joillekin kunnille, erityisesti kasvukunnille, ongelmia, koska kuntien tulot laskevat esimerkiksi suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin (suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi). Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavaraa kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen.

- d. ei (avotila)
ei kantaa (avotila)

24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?
- a. **kyllä (avotila) X Sääöksessä esitetty yhtiöittäminen vuoden 2020 loppuun mennessä on tarkoituksenmukainen edellyttäen että yhtiöittämisen periaatteet on määritelty vuoden 2018 aikana**
  - b. ei (avotila)
  - c. ei kantaa (avotila)

25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Palvelujen hankintaan liittyvän siirtymäkauden olisi tarpeellista olla pidempikuin 2019–2022, jotta kansalaisten palvelut voidaan turvata muutoksessa (§ 40).

Kunnan veroprosenttiin liittyvät säädökset ja rajoitukset puuttuvat merkittävästi kuntien itsehallinto-oikeuteen (§ 41).

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)X
- c. **ei pääosin (avotila) X**

Maakuntien itsehallinnon kannalta on erittäin ongelmallista, että ne ovat miltei kokonaan valtionrahoituksen varassa. Valtionrahoitukseen perustuva malli on esitysluonnoksessa johtanut maakuntien aivan liian tiukkaan ja yksityiskohtaiseen valtionohjaukseen. Mikäli esitys toteutuu, valtion tulisi lisäksi osoittaa erillisrahoitus yliopistojen opetukselle ja tutkimukselle niin, että niillä sotealueilla, joissa on yliopistollinen sairaala, yliopisto-opetuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset eivät kohdentuisi yliopistollisille sairaaloille ja siirtyisi edelleen yliopistollisten sairaaloiden maksuissa perittäviksi.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- a. kyllä (avotila)
- b. **kyllä pääosin (avotila) X**

Jos kuvattu rahoitussysteemi toimii oikein, pitäisi maakunnilla olla riittävät edellytykset toimia. Erityisesti asiakasmaksuissa tarvitaan kuitenkin valtakunnan tason linjauksia ja ohjeistusta, jotta käytännöt ovat kaikkialla samat.

Maakuntien rahoituslain mukaisilla rahoitusperusteilla tulee turvata jokaisen maakunnan rahoituksen riittävyys maakunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen (rahoitusperiaate). Ristiriidassa tämän periaatteen kanssa ovat maakuntalakiin sisältyvät maakuntien erittäin tiukat alijäämän kattamisvelvoitteet ja maakuntien arviointimenettelyn kriteerit sekä maakuntien rahoituslakiin sisältyvä maakuntien rahoituksen tason tarkistamiseen liittyvä rajoite rahoituksen enimmäiskasvusta (maakuntaindeksi + 0,5– 1,0 %).

- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määrätymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- a. kyllä (avotila)
- f. **kyllä pääosin (avotila) X**

Tarvekertoimien osuvuutta tulee arvioida riittävän usein ja päivittää niitä tarvittaessa.

- b. ei pääosin (avotila)
- c. ei (avotila)
- d. ei kantaa (avotilaa)

29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?

- a. **kyllä (avotila) X**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

- a. **kyllä (avotila) X**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

- a. kyllä (avotila)
- b. **kyllä pääosin (avotila) X**

Mahdollisuuksien mukaan nykyisiä eroja pitäisi pyrkiä tasaamaan jo ennen tulevaa muutosta, jotta suuria tasauseriä ei tarvittaisi.

- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta,

luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila) X**

Edelleen terveyden edistämässä on päällekkäisyyksien riski ja epäselvyyksiä siitä, mitä kuuluu kunnan ja mitä maakunnan vastuulle. Niitä pitäisi selkiyttää, jotta rahoituskin voidaan kohdentaa oikein.

- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Valtionosuuksien alentaminen toteutetaan arvioimalla sosiaali- ja terveystalouden osuus laskennallisista kustannuksista. Maakuntiin siirtyy peruspalvelujen laskennallisista kustannuksista 71 %, joka vastaa kyseisen toimialan osuutta valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista vuonna 2014. Sairastavuuteen perustuvat kustannukset siirtyvät täysimääräisenä. Ikärakenteeseen perustuvia kustannuksia siirretään 65 % ja muita 35 %. Tässä vaiheessa ehdotettu perusratkaisu maakunnalle siirrettävästä peruspalvelujen valtionosuudesta on perusteltu.

Kunnan valtionosuuden perusteena käytettävät kriteerit kuvaavat hyvin kuntaan jääviä tehtäviä ja niihin liittyviä tarve-eroja, koska kunnan valtionosuustehtävät painottuvat varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen eli 0–15 -vuotiaiden ikäluokkiin. Ikäluokkiin sitoutumattomat kustannukset määräytyisivät vieraskielisyyskertoimesta, kaksikielisyyskertoimesta, asukastiheyskertoimesta ja koulutustaustakertoimesta. Työttömyys ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioitaisiin lisäosilla.

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksessa huomioitaisiin myös kiinteistövero 50 prosentin osuudella. Tehtävien järjestämismääräysten siirrosta aiheutuvia muutoksia rajoitettaisiin valtionosuusjärjestelmään sisällytettävällä määräytymistekijällä, jolla tasattaisiin kuntakohtaisia epätasapainoa.

Edellä kuvatut toimet ovat perusteltuja rahoitusperiaatteen turvaamiseksi ja uudistuksessa syntyvien kuntakohtaisten erojen tasaamiseksi.

Verotus

36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila) X**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)X**

6 §:ään on tarpeen lisätä yleisempi määritelmä, jossa jäsen tai varajäsen ei voi olla ao. maakunnan paikallisyhdistykseen kuuluva yhdistyksen edustaja (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, pääluottamusmies, varapääluottamusmies, luottamusmies, varaluottamusmies yms.). Työnantajaedunvalvonta on aina tapahduttava juridisessa roolissa.

- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila) X**

Tasausmaksujen vaikutukset kunnille ja maakunnille ovat esityksessä epäselviä.

Maakuntien ja maakuntien palvelulaitoksen eläkevakuuttajaksi ehdotetaan Kuntien eläkevakuutusta Kevaa. Muu ratkaisu (yksityisen työeläkevakuuttajan käyttäminen) toisi kunnille lisäkustannuksia eläkemaksuihin henkilöstön osalta, joka ei enää työskentele kunnassa. Jos tätä ei voida huomioida, tulisi käyttää ns. siirtymämaksua, jos eläkevakuuttaja muuttuu.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Laki kunnan ja maakunnan viranhaltijasta: Pykälän 5a § karenssisopimus on ilmoitettava etukäteen ja ehdot selvitettävä ennen virkamääräyksen tekemistä.

Laki kunnan ja maakunnan työehtosopimuksista: KT:n rooli jatkossa paikallisten virka- ja työehtosopimusten valvonnassa ei selviä esityksestä. Esityksen perusteella on mahdollista, että maakuntiin tulee toisiensa kanssa kilpailevia sopimuksia tai mahdollisuus henkilöstön eriarvoisuuteen työmarkkinoiden näkökulmasta. Sitä, minkä tasoisia asioita olisi mahdollisuus sopia aluekohtaisti, tulee tarkentaa. (§ 2)

Laki sosiaali- ja terveydenhoidon järjestämisestä: On tarpeen, että henkilöstön ammattitaitoa koskevat säädökset ovat tarkemmat ottaen huomioon mm. jo tehdyt muutokset koulutussopimuksesta. (§ 63)

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan? Avotila

Maakuntavaltuusto käyttää ylintä päätösvaltaa. Maakuntavaaleissa keskisuurten ja pienten kuntien on erityisen vaikeaa saada edustajansa maakuntavaltuustoon. Uudenmaan maakuntavaltuustossa on edustajia pääsääntöisesti Helsingistä, Espoosta ja Vantaalta. Uudenmaan maakunnassa tulee olla neljä vaalipiiriä demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi myös pääkaupunkiseudun ulkopuolisille kunnille, kuten Keski-Uudenmaan kunnille.

Kunnille on osoitettu yhden miljardin säästötavoite vuoteen 2030 mennessä. Säästön toteutuminen edellyttää kunnan lakisääteisten tehtävien vähentämistä. Kunnat ovat huolissaan siitä, miten turvataan kuntaan jäävien palvelujen rahoitus. Kuntiin jäävä hallinto saattaa olla liian suuri jäljelle jääviin tehtäviin nähden. Kunnat eivät välttämättä pysty luonnollisen poistuman kautta vähentämään niitä henkilöitä, jotka ovat tehneet alle 50 % töistään siirtyviin yksikköihin. Palvelujen näkökulmasta jäljelle jääneet yksiköt (tukipalvelut, kaavoitus, rakennusvalvonta, ympäristö yms.) voivat olla liian pieniä tuottamaan palveluita.

Esityksen mukaan toteutuessaan kuntiin jäävä kiinteistömassa rasittaa kuntien taloutta ja voi rajata mahdollisuuksia kunnan muun palveluverkon kehittämiseen. Kuntien luotokelpoisuus saattaa heiketä / rahoituskustannukset nousta, kun koko velkamassa jää kuntien vastuulle. Kunnan omistamia, sellaisten osakeyhtiöiden osakkeita, joiden päätoimiala on sosiaali- ja terveystalouden tuottaminen (voimaanpanolaki, § 21), ei tule siirtää vastikkeetta maakunnalle. Esimerkkinä hyvin toimivasta kuntien ja kuntayhtymän omistamasta osakeyhtiöstä on Keski-Uudenmaan kuntoutussairaala Kiljavan Sairaala OY, jolla on keskeinen rooli alueen kuntoutuksen palveluketjussa. Tällaisten osakeyhtiöiden kohdalla tulisi mahdollistaa kuntien ja maakuntien yhteisesti omistamien toimitilayhtiöiden perustaminen, tai siirtäminen maakunnalle käypään arvoon. Keski-Uudenmaan alueella on käynnissä merkittävää kehitystyötä ja investointia sosiaali- ja terveystalouden uusien tiloihin, kuten Järvenpään uusi sosiaali- ja terveyskeskus (KOY), ja HUS:n ja Hyvinkään kaupungin uuden sairaalan yhteisrakentamishanke (KOY). Näissä hankkeissa suunnitellaan integroitua, vaikuttavia sote- palveluja asukkaille sekä paikallisesta että alueellisesta näkökulmasta. Nämä kehittämishankkeet huomioiden kantamme on, että kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevan irtaimen omaisuuden siirtyminen maakunnalle ei tule tapahtua ehdotuksen mukaisesti vastikkeetta vaan käypään arvoon.

Mikäli hallituksen esitys toteutuu sellaisenaan, se hidastaa merkittävästi toiminnan kehittämistä ja palvelujen integraatiota. Esimerkkinä tästä on Apotti (Epic) toiminnanohjausjärjestelmän kehittäminen Keski-Uudellamaalla.

Kuntien omistamilla sote-tuotantoyhtiöillä tulisi olla mahdollisuus palvelujen tuottoon, mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen päädytään.

Erityistä huomiota tarvitaan maakunnan ja kunnan välisen yhteistyön turvaamiseksi, jotta kuntalaisen arjesta ja palveluista syntyy tarpeenmukainen kokonaisuus. Siirtymävaiheen aikana 2019 – 2024 yhteistyön turvaamiseksi voisi olla tarpeen säätää asiasta asetuksella tai muulla ohjausmekanismilla. Muutoksen yhteydessä rajapintojen merkitys mm. terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvissä tehtävissä nousee tärkeäksi. Esityksen mukaan (maakuntal 15§) maakunta ja kunnat neuvottelevat valtuustokausittain tehtävien hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Erityisesti muutoksen alkuvaiheessa tehtävien ja työnjaon selkeyttämiseksi neuvotteluja tulee järjestää tiheämmin. Uudistus lisää yhteistyön tarvetta ja merkitystä palveluiden toimivuuden turvaamiseksi, § 15 neuvotteluvelvoite ei riittävällä tavalla turvaa kuntien asukkaiden palveluiden toimivuutta ja vaikuttavuutta kuntien ja maakunnan yhteistyössä, vaan kuntien ja maakuntien tulee tehdä yhteistyösopimus tehtävien hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Lakiin tulee kirjata velvoite terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen yhdyshenkilöitten nimeämisestä kuntiin, ja tälle toiminnalle tulee osoittaa riittävä valtion rahoitus.

Pienempienkin kuntien asukkaiden demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi Uudenmaan maakunnan palvelutuotannon tulee jakautua neljään alueeseen, jotka ovat pääkaupunkiseutu, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa. Tämä rakenne varmistaa hallittavan kokoiset sote-palvelujen tuotantoalueet Uudenmaan maakunnassa, ja osaltaan mahdollistaa uudistuksen tavoitteiden toteuttamisen.

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Avotila

Maakuntien tulot ja menot eivät kohtaa, kun huomioidaan tehtävät, jotka niille on annettu. Uudenmaan osalta on vaara, että Uusimaa joutuu rahoittamaan muita maakuntia, mikä puolestaan vaikuttaa Uudenmaan palveluihin. Uudenmaan erityispiirteitä ovat mm. voimakas väestönkasvu ja maahanmuutto. Kolmen miljardin euron säästö on epärealistinen väestön ikääntyminen, väestömäärän kasvu ja alkuvaiheen muutuskustannukset huomioiden.

Esityksen mukaan valtion rahoituksen tarkoituksena on varmistaa, että maakunnilla on edellytykset toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä. Tämän lisäksi keinoina voidaan käyttää valtion varoista myönnettyä lyhytaikaista lainaa, valtiontakauksia maksuvalmiuden hoitamiseksi ja valtionavustusta palvelujen järjestämiseksi. Valtion rahoitus on yleiskat-

teellista, jolloin maakunta voi päättää rahoituksen kohdentamisesta toimivaltansa rajoissa. Toimitilainvestoinnit hoidettaisiin maakuntien yhdessä omistaman toimitilayhtiön kautta. Investoinneilta vaaditaan myös valtioneuvoston hyväksyntä investointisuunnitelmasta. Rahoituksen määräytymistä säädellään kuitenkin olosuhdetekijöiden ja palvelutarpeen mukaan. Tavoitteena on kustannusperusteisesta rahoituksesta siirtyminen laskennalliseen rahoitukseen.

Uuteen malliin siirtymisessä on huomioitu siirtymäaika 2020- 2023. Ohjauskeinojen riittävyyttä ja rahoituksen määräytymisperusteita on tarpeen arvioida koko siirtymävaiheen ajan. Tämän perusteella voidaan arvioida rahoituslain onnistuneisuus ja tarkoituksenmukaisuus.

Merkittävää on se, miten kunta toteuttaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työnsä. Eli kuinka paljon tekemätön ennaltaehkäisevä työ luo tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille. Näin ollen kunnalla tulee olla vahva rooli syrjäytymisen, ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen, työelämän ulkopuolelle joutumisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä.

Säädöksissä tulee kuvata tarkemmin, miten mahdollinen kulujen ylitys tai asiakasmaksujen alitus huomioidaan.

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?
- a. **sote-integraatio X**
  - b. **talous X**
  - c. **hallinto ja kehittäminenX**
  - d. **omaisuusjärjestelyt X**
  - e. **tietohallinto ja ICT X**
  - f. **viestintä ja osallisuus X**
  - g. **henkilöstösiirrot X**
  - h. **palvelutarpeen arviointi, tilaaminen X**
  - i. **muuta, mitä?**

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.
Lakipaketti on keskeneräinen. Tarvitaan lisää sääntelyä siitä, millä tavalla maakuntien ja kuntien välinen yhteistyö taataan. Asteittainen eteneminen muutoksen toteuttamisessa on tarpeen, jotta muutos saadaan hallittua.

Erityisesti palveluntuottajien järjestäytyminen ja pääkaupunkiseudun erityispiirteet jäävät epäselviksi. Myös valtakunnallisten palvelukeskusten rooli on epäselvä. Maakunnan ja kuntien välistä neuvottelu- ja yhteistyövelvollisuutta tulisi korostaa.

Toiminnan turvaamiseksi myös kunnilla tulisi olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina, mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen lopulta päädytään.

Kuntien näkökulmasta sekä siirtymävaiheessa että sen jälkeen kun maakuntaan on siirrytty tulee taata palvelujen saatavuus. Työmarkkinaosapuolille tulisi taata työrauha siirtymävaiheessa.

Mäntsälän kunta pitää tärkeänä, että organisaatorakenteista riippumatta toimiva yhteistyö erikoissairaanhoidossa HYKS:n ja Hyvinkään sairaalan kesken säilytetään ja sitä kehitetään edelleen.

1. Uudenmaan maakunnan osalta sote-palvelutuotannon tulee jakautua neljään alueeseen, jotka ovat pääkaupunkiseutu, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa. Tämä rakenne varmistaa hallittavan kokoiset sote-palvelujen tuotantoalueet Uudenmaan maakunnassa. Uudenmaan maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä

2. Valinnanvapautta koskevan lainsäädännön, ja sen myötä laajan valinnanvapauden määritelmän puuttuminen lausuntoa annettaessa estää arvioimasta laajan valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden yhtiöittämisen tarkoituksenmukaisuutta. Joka tapauksessa mahdollinen yhtiöittämisen edellyttää järjestäjän taholta vahvaa ohjaus- ja seurantamekanismia erityisesti Uudenmaan maakunnan alueella, jossa yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutarjontaa on runsaasti. Toiminnan turvaamiseksi myös kunnilla tulee olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina, mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen lopulta päädytään

3. Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Lakiesityksen tulisi mahdollistaa maapohjien ja alueiden jääminen kuntayhtymien/jäsenkuntien omistukseen sekä vuokraamisen maakunnille pitkäaikaisilla käyttötarkoituksien sidotuilla vuokrasopimuksilla. Mikäli edetään lakiesityksen mukaisesti, kuntayhtymien maapohjaa tulee siirtää vain sote-toiminnan edellyttämä määrä

4. Työllisyydenhoidon palvelujen järjestämisvastuu tulee keskittää uudessa 1.1.2019 voimaan astuvassa hallintomallissa kunnille. Palveluiden järjestäminen tulee turvata riittävillä resursseilla siirtämällä tarvittava määrä henkilöstöä ja määrärahoja nykyisestä työ- ja elinkeinohallinnon organisaatiosta uuteen kuntaorganisaatioon. Avoimilla rajapinnoilla estetään työmarkkinoiden pirstaloituminen

5. Kunnat ja niiden omistamat yrityspalveluyhtiöt antavat yrityksille perusneuvontaa. Niiden ohella kuntien omistamien kehittämissyhtiöiden asema seudun elinvoiman merkittävinä osatekijöinä tulisi tunnustaa. Niitä ei pidä rinnastaa voittoa tavoitteleviin toimijoihin. Kehittämissyhtiöt toimivat yritysrajoituksesta ja ne hallitsevat kansallisten ra-

hoitus- ja asiantuntijapalveluiden kokonaisuuden ja kykenevät tarjoamaan sen ilmaiseksi alueen yritysten käyttöön. Lisäksi kehittämissyhtiöt markkinoivat kansallisia yritystukimuotoja, neuvovat ja opastavat yrityksiä rahoituksen osalta. Lisäksi kehittämissyhtiöt kokoavat alueen kannalta strategisia hankkeita yhdessä eri toimijoiden kanssa

6. Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun säännökset maakunnan palvelulaitoksesta tulee poistaa. Maakunnan yhteyteen perustettava erillinen ja kokonaan uusi oikeushenkilö ja palvelujen erottaminen tämän erillisen oikeushenkilön vastuulle saa aikaan raja-aidan, joka luo esteitä toiminnan johtamiselle, maakunnan toiminnan ja talouden kokonaisuuden hallinnalle

7. Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulisi kohdistua ainoastaan strategiaan tavoitteisiin sekä maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta strategisesti merkittäviin kohteisiin. Valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle asetettavat sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset tavoitteet sekä ministeriön ja maakuntien neuvottelumenettely ovat riittäviä ohjausvälineitä. Valtiolla ei tule olla ohjausvaltaa maakuntien operatiiviseen toimintaan

8. Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvatun kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kuntien verotusoikeuden rajaaminen voi johtaa kustannuksia lisäävään sääntelyriskin realisoitumiseen. Perusteltua syytä sääntelyriskin ottamiselle ei ole

9. Maakunnan päätöksenteossa kuntien rooli on tärkeä. Ne tasapainottavat uudistuksen aiheuttamaa päätöksenteon etäännyttämistä ja kuntien asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kaventumista oman alueensa palveluissa. Lainsäädäntöön tulee rakentaa mekanismi, jolla varmistetaan maakunnan eri osien tasapuoliset vaikutusmahdollisuudet. Maakuntavaaleissa keskisuurten ja pienten kuntien on erityisen vaikeaa saada edustajansa maakuntavaltuustoon. Uudenmaan maakunnassa tulee olla neljä vaalipiiriä demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi myös pääkaupunkiseudun ulkopuolisille kunnille

45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.